

crkva u svijetu

RAZGOVORI

SADAŠNJI TRENUTAK NAŠE DOMOVINSKE CRKVE

TDKS i staleška svećenička društva

Uloga laika u Crkvi

Frane Franić

I. TDKS i SSD

1. Teološko društvo »Kršćanska sadašnjost« i talijanski novinar Filippi.

»Il Regno-attualità« je tjedni ljevičarsko-katolički list, koji izdaju u Bologni redovnici družbe Presv. Srca, koju je ustanovio francuski svećenik, službeni zapisničar I. vatikanskog sabora Dehom. U broju 20. od 15. XI. 1982. donosi taj tjednik osudu kojom su naši biskupi osudili TDKS u Đakovu, 29. IX. 1982, u opširnom članku koji piše novinar (svećenik-redovnik?) Alfio Filippi.

I za koga se odlučuje taj katolički novinar, za biskupe ili za TDKS?

Na žalost, taj čovjek precizno piše o jednodušnoj zabrani biskupa čitave Jugoslavije i svrstava se uz fanatičke branitelje TDKS-a.

Na mjesto da on, kao katolički novinar, upozori svoje prijatelje na definiciju Tridentinskog sabora koji je proglasio Katoličku Crkvu hijerarhijski organiziranom zajednicom i na definiciju I. vatikanskog sabora koji je proglasio da papa ima neposrednu i punu vlast u čitavoj Crkvi nad svim biskupima, svećenicima i laicima pa im svjetuje da poslušaju dekret Svete Stolice »Quidam episcopi« te prestanu biti samoupravno javno društvo odgovorno javnosti, razumije se političkoj (jer kod nas ne

postoji druga javnost nego politička koju usmjerue SKJ), da postanu crkveno društvo, odgovorno Crkvi, tj. vlastitom biskupu i papi, jer oni imaju od Krista im danu vlast nad svećenicima i njihovim svećeničkim djelatnostima, osobito nad svećeničkom pastoralnom i teološkom djelatnošću.

Na mjesto dakle tih dobrih savjeta, taj čovjek je dao svojim prijateljima zle savjete, da čvrsto ostanu u svojoj nepokornosti dekretu Svete Stolice i zakonitoj naredbi vlastitog biskupa, koja se naredba temelji na odluci svih biskupa Jugoslavije, donesenoj u Đakovu, 29. IX. 1982.

Ali za Filippija biskupi Jugoslavije ne znače ništa. On precizno odbija njihovu odluku tvrdeći da su oni upali u *zamku* (trapola) — kao neki miševi — koju su im genijalno namjestili neki komunistički novinari, neprijateljski raspoloženi prema Crkvi, hvaleći TDKS a napadajući biskupe koji su radikalno od početka bili protiv TDKS-a, osobito nadbiskupa Franića.

Mi bismo mogli nabrojiti te novinare i te ličnosti po imenu, iz Splita, Zagreba i Beograda, ali to nećemo učiniti, jer su ta imena nama poznata.

Držim da su svi ti ljudi o tom predmetu pošteno pisali ono što su mislili i da su vjerno odražavali mišljenje o tom predmetu, velike većine svoje Partije, kojoj je TDKS svakako povoljniji sugovornik i suradnik nego mi biskupi ili svećenici koji su izvan staleških svećeničkih društava i TDKS-a. To bi morali shvatiti svi stranci, makar živjeli i u Jugoslaviji, koji žele shvatiti položaj naše Crkve. Tko to ne razumije, taj razumije vrlo malo (ne)ptilike naše Crkve.

A da su novinari koji su pisali povoljno o TDKS-u, a nepovoljno o biskupima protivnicima TDKS-a htjeli podmetnuti biskupima neku genijalnu zamku ili stupicu (tobože prema pravilu: koga komunisti hvale, biskupi će ga osuditi), kako to te ljude hoće prikazati gospodin Filippi, uvjeren sam da je to čista izmišljotina, plod nečije đavolski razigrane mašte.

Ta đavolski razigrana mašta dostiže vrhunac u tvrdnji našeg talijanskog novinara, da je nadbiskup Franić pisao svoje kritike protiv TDKS-a u nekoj sintoniji sa spomenutim komunističkim novinarima, jer da je njemu kao i njima bila ista svrha: navesti biskupe da zabrane TDKS!

E se non ridi,
quando ridere soli? (Dante)

Što bi u slobodnom prijevodu glasilo:
Ako se nisi nasmijao sad,
kad se (prijatelju) običavaš nasmijati?

Nadbiskup Franić je, prema Filippiju, kriv i zato, što pothranjuje svojim držanjem nacionalizam hrvatskih nacionalista u inozemstvu i u našoj zemlji.

Samo protiv tih ekstremnih nacionalista su napisali — misli autor članka — članovi predsjedništva TDKS-a onu rečenicu izišlu u *Vjesniku-Se-*

dam dana od 7. VIII. 1982, u kojoj su okarakterizirali svoje protivnike i protivnike jugoslavenskog humanizma »revanšistima i ljudima željnim pokolja« što su biskupi u Đakovu krivo shvatili da se odnosi na sve protivnike TDKS-a pa im je ta rečenica bila zamka (trapola) u koju su nepromišljeno upali i nepravedno i nerazborito donijeli »una condanna vera e propria« TDKS-a.

Može li biti većeg omalovažavanja biskupa Jugoslavije od ovog? Kao da su biskupi Jugoslavije i Hrvatske nepismena čeljad pa ne mogu shvatiti svoj vlastiti jezik i svoje vlastite prilike u kojima žive te ih neki stranac mora potezati za uho i tako bezumno i drsko opominjati.

Bilo bi bolje tom novinaru da pazi na trapole koje su smještene oko njega, da on sam u njih ne upadne, ako već nije upao, kao što su upali njegovi prijatelji iz Zagreba, pozivajući se na svoju savjest protiv jednodušne i jednoglasne odluke svojih biskupa i svoga nadbiskupa, a sada uzoritog kardinala msgra Franje Kuharića.

Tako su uostalom radili svi oni koji su stupali putem revizionizma bitnih struktura Crkve: svi su se oni pozivali na svoju savjest protiv pape i biskupa.

Ipak ćemo izraziti nadu u pomoć Duha Svetoga i Marije, Majke Crkve, da će se taj bolni slučaj u našoj domovinskoj Crkvi sretno riješiti i da će čitav naš hrvatski narod i svi naši hrvatski svećenici, redovnici, redovnice i laici biti uz svoje biskupe.

Želio bih završiti ovaj prikaz optimistički tako, da ponovim i popunim svoje mišljenje o sretnom rješenju ovog problema, koji je postao glavno žarište razdora u našoj Crkvi.

Mislim da bi trebalo u našoj Crkvi dokrajčiti vrijeme paternalizma klerika prema katoličkim laicima. Laicima bi trebalo omogućiti da samostalno, neovisno o hijerarhiji, ispunjavaju svoj poziv, koji su dobili u krštenju i krizmi, da posvećuju svijet živeći u svijetu i baveći se svjetovnim poslovima, tj. ovozemaljskim vrednotama, kojima je II. vatikanski sabor priznao autonomiju, samoupravljanje, neovisnost od hijerarhije. Te vrednote nabraja saborska pastoralna konstitucija »Crkva u suvremenom svijetu«, npr. rad, kapital, obitelj, znanost, tehnika, politika, mir u svijetu.

U jednu riječ, mislim da bi trebalo »Kršćansku sadašnjost« kao samoupravno i javno društvo koje je odgovorno javnosti predati u vodstvo laicima i da se isti bave, u teoriji i praksi, čas prije označenim poslovima, na svoju odgovornost, ne kao vjernici, nego kao slobodni građani koji su vjernici.

To bi društvo imalo onoliko povjerenje od Crkve i od našeg društva koliko bi zadužilo svojim držanjem i radom. Ono bi moralo ostati vjerno društvu u čijim bi se strukturama nalazilo i Crkvi koju bi kao »Majku i Učiteljicu« slušalo na vjersko-moralnom području, dok bi, kako rekospo, na svom specifično laičkom, stručnom području bilo od Crkve neovisno.

Takvo laičko društvo postoji, koliko mi je poznato, u Poljskoj pod imenom »Znak«. Znak ima svoju izdavačku i drugu stručnu djelatnost, uživa prilično povjerenje poljskih biskupa, a održalo se je i za vrijeme ratnog stanja u Poljskoj.

Teološko pak društvo moralo bi se vratiti u krilo Crkve i postati crkveno društvo odgovorno Crkvi. U Crkvi ima dovoljno prostora slobode za naše specifično, stručno, pastoralno i teološko praktično i znanstveno djelovanje. Mi se moramo baviti, kako reče sv. Petar, molitvom i propovijedanjem Riječi, a laicima ostaviti da se bave svjetovnim poslovima.

U tom slučaju bi nova KS mogla odigrati pozitivnu posredničku ulogu između Crkve i našega društva, pošto prethodno uredi imovinsko pravne odnose sa zagrebačkim nadbiskupom.

Vrijeme je da i na tom području javnoga života počnemo ostvarivati smjernice II. vatikanskog sabora.

2. Staleška svećenička društva

Ono što sam rekao za TDKS vrijedi i za Staleška svećenička društva. U tim društvima je, kao i u TDKS-u, svećeničko djelovanje na teološkom i pastoralnom području politizirano i sindikalizirano. A baš to zabranjuje dekret Svete stolice »Quidam episcopi« i »Non licet« BKJ od g. 1952. (jesenski sabor) i iz 1982. (jesenski sabor). Dakle za sva Staleška svećenička društva, u čitavoj Jugoslaviji, od Triglava do Gevgelije, vrijedi dvostruki *Non licet* BKJ, ako su, naravno, isti ozakonjeni od pojedinih biskupa u njihovim biskupijama.

Svećeničko djelovanje mora biti u »organskom jedinstvu s biskupom ordinarijem« — kaže proljetni sabor 1982. g. BKJ, tj. svećeničko djelovanje, kao svećeničko (»ut sic« — rekli bi skolastici), ne smije se istrgnuti iz crkvenih struktura i ubaciti u društvene (državne) strukture budući da BOŽJE KRALJEVSTVO »NIJE OD OVOGA SVIJETA«, iako to Kraljevstvo JEST ZA OVAJ SVIJET.

Ministerijalni svećenik je drugi Krist, i kao takav on je dionik i nosilac trostruke Kristove vlasti: molitveno-posvećujuće, učiteljske i upravo-pastirske pa tu trostruku službu, tj. profesiju ili struku, stalež, nije dopušteno izdvajati iz Kristova Kraljevstva i učiniti dijelom zemaljskog kraljevstva (tj. učiniti mu je podložnom, odgovornom).

O ovome bi trebalo mnogo razmišljati, pa bi se lako uvidjelo da pitanje staleških ili profesionalnih, stručnih svećeničkih ili teoloških društava nije samo, i nije u prvom redu, disciplinsko pitanje, nego duboko teološko, ekleziološko vjersko pitanje, koje se tiče biti Kraljevstva Božjega i Kristova na ovoj zemlji.

Stoga ni staleška svećenička društva ne treba uništiti, nego povratiti u crkvene strukture koje je ustanovio Krist.

Protivno mogu misliti samo oni, vjerujem dobronamjerni, svećenici koji još nisu dobro razumjeli bitnost Crkve kao Kraljevstva Božjega koje

nije od ovoga svijeta ili oni svećenici, koji su zavedeni od nekih zapadnih teologa pa drže da Krist nije ustanovio Crkvu kao organizaciju nego samo kao karizmatičku zajednicu te da je ostavio slobodu toj zajednici da se tijekom povijesti i u raznim kulturama organizira kako joj bude zgodno.

II. Uloga laika u Crkvi

1. Apostolat laika

Moramo zaključiti snagom logike i dokumenata II. vatikanskog sabora, da su i laici dionici Kristova svećeništva. To je takozvano opće svećeništvo vjernika. Ni to se dakle svećeništvo, iako se »bitnošću, a ne samo stupnjem, razlikuje od ministerijalnog svećeništva« (LG), NE SMIJE POLITIZIRATI I SINDIKALIZIRATI jer spada u bitne strukture Crkve kako ih je Krist ustanovio.

I obični dakle vjernici, KAO vjernici (vjernici »ut sic« — kako bi rekli skolastici), bitno spadaju i Kraljevstvo Božje i Kristovo na zemlji, i oni su aktivni dionici trostruke Kristove vlasti: molitveno-posvetne, učiteljske (evangelizacija i katehizacija u svim oblicima prilagođenim znanju i staležu običnih vjernika u Crkvi) i upravno-pastirske. Ni to se dakle čisto crkveno djelovanje laika u Crkvi ne smije posvjetovnjačiti, nego se mora odvijati disciplinirano u hijerarhijskoj zajednici vjere, ufanja i ljubavi.

I zbilja vidimo da su razne takozvane »svjetovne ustanove« (>instituta secularia«) u Crkvi odgovorne, tj. podvrgnute »Svetoj kongregaciji za redovnike i svjetovne ustanove«; i suvremeni apostolski pokreti i molitvene skupine laika stoje pod kontrolom i vlašću Sv. Stolice i biskupa.

I apostolat laika mora se odvijati disciplinirano, pod isključivim vodstvom i pod isključivom vlašću Crkve.

Ne bi se dakle moglo osnivati ni »staleško društvo katoličkih laika« po uzoru na sadašnja staleška društva svećenika, ako bi riječ »stalež« označavala stalež ili status vjernika KAO vjernika.

2. Katolički laici i »posvećenje svijeta«

Obični vjernici, laici ili pučani, mogu i imaju pravo osnivati svoja staleška društva KAO SLOBODNI GRAĐANI I KAO SLOBODNI I RAVNOPRAVNI ČLANOVI DRUŠTVA u kojemu žive. U tom slučaju riječ »stalež« znači svjetovno zanimanje vjernika. Jer, vjernici ne pripadaju manje svijetu i nemaju manje prava u svijetu zato što su vjernici. Stoga oni smiju i imaju pravo da se udružuju u svijetu, ravnajući se prema pravilima društva i raznih udruženja, osobito sindikalnih i političkih, u svijetu. Oni su u tom svom svjetovnom udruženju neovisni o crkvenoj hijerarhiji baš zato jer su članovi svijeta, tj. zemaljskog kraljevstva, od kojega se je Krist odijelio, kad je svojim rekao da će oni biti u svijetu, ali da neće biti od svijeta.

U tom svom dakle svjetovnom djelovanju laici uživaju samoupravnu autonomiju od Crkve, a odgovorni su svjetovnoj vlasti.

Oni su ipak dužni i u toj svojoj svjetovnjačkoj ulozi nadahnjivati se evanđeoskom naukom i moralom, jer ni u javnom životu nije dozvoljeno zaniijekati Boga i Kristovo Božanstvo, odreći se Crkve i izaći iz njezinih bitnih struktura KAO VJERNICI, tobože da se može bolje apostolski djelovati, nepravedno i bez ljubavi kritizirati Crkvu, osobito papu, biskupe, redovnike i dobre kršćane. Dakle, obični vjernici kao vjernici podvrgnuti su Crkvi, a obični vjernici kao građani podvrgnuti su građanskoj vlasti.

Naravno i svećenik, iako je svećenik, ne prestaje biti građanin. I on treba da vrši građanske dužnosti, i on ima sva građanska prava i kao građanin podvrgnut je građanskoj vlasti, koja ga sudi za prekršaje protiv zakonitog poretka Države, jer je sam Krist rekao, da je svaka vlast od Boga. Stoga i svećenik može stupiti u neka građanska društva, npr. u sportska, kulturna, osiguravajuća za slučaj bolesti i starosti i sl. Crkva za sebe ne traži nikakve svjetovne političke povlastice, nego samo istinsku slobodu, u teoriji i praksi, u svom specifičnom crkvenom djelovanju, kako smo rekli.

Svećenik kao građanin bi imao pravo biti član neke političke stranke, dapače i osnovati ili predvoditi neku političku stranku, kao što su činili npr. Don Sturzo u Italiji, Seipel u Austriji, Krek i Korošec u Sloveniji, Šimrak, Bakšić i Grabić u Hrvatskoj. Ali političko iskustvo hrvatskog naroda je pokazalo da za naš narod ne odgovaraju demokršćanske stranke. To se je dobro vidjelo na neuspjehu Pučke stranke, koja je postojala od 1918. do diktature kralja Aleksandra 1929.

Osim toga danas Crkva zabranjuje svojim svećenicima da se bave politikom i kao slobodni građani. Ali laici su bitno pozvani kao laici, bilo da vjeruju ili ne vjeruju u Boga, da se bave svjetovnim poslovima. Ako su vjernici, oni svojim svjetovnim poslovima, nadahnutim na vjeri, posvećuju svijet (Pio XII. i II. vat. sabor — posebno AA).

Tako su npr. poljski katolički radnici bili osnovali slobodni radnički sindikat pod nazivom Solidarność. Oni su se inspirirali pri tom udruživanju na evanđeoskoj nauci o dostojanstvu ljudske osobe i o većoj vrijednosti rada nad kapitalom. Oni su u tom svom sindikalnom udruženju bili posve neovisni o hijerarhiji, jer su se bili udružili kao građani a ne kao vjernici. Ipak je Poljska država dokinula taj sindikat i navijestila mu rat zato što je smatrala da on ugrožava njezin društveni sustav. Nešto slično se je dogodilo u nas s književnim društvom Matica hrvatska. Naša država je smatrala da to društvo ugrožava njezin ustavni poredak pa ga je raspustila kao društvo, a ostavila je Maticu hrvatsku kao izdavačko poduzeće.

Naprotiv, naša država je odobrila TDKS. To znači da se to društvo uklapa u društvene i državne strukture sa svojim teološko-pastoralnim, samoupravnim djelovanjem. Na žalost, to Teološko društvo ugrožava bitne strukture Crkve, jer se izravno protivi ekleziologiji Tridentinskog i I. vatikanskog sabora potvrđenoj od Drugog vatikanskog sabora. To je razlog zbog kojega su biskupi donijeli dobro poznati Đakovački *Non licet* za TDKS.

ZAVRŠETAK

Ovdje bih se sjetio Dostojevskoga i njegovih romana, kao što su *Braća Karamazovi* (poglavlje o Antikristu, o stracu Zosimi itd), *Zločin i Kazna* (evanđeoski i prirodno-moralni zakon), *Demoni* (vjera i nevjera u Boga).

Dostojevski je mislio da se Rimski crkva posvjetovnjačuje, da ona politizira Kraljevstvo Božje na zemlji stvarajući od njega Kraljevstvo zemaljsko i sotonsko pod vodstvom pape kao svjetovnog vladara.

Taj proročki glas velikog Dostojevskog trebalo bi danas da čuje Istočna i Zapadna Crkva, jer opasnost politizacije Crkve prijete danas jednako jednoj i drugoj. Tu opasnost je dobro uočio papa Slaven — Poljak.

Bilo bi dobro i potrebno da slijedimo proročke glasove Dostojevskog i pape Ivana Pavla II. i sačuvamo sami sebe kao biskupe, svećenike i vjernike, tj. čitavu Crkvu Božju od sekularizacije i sekularne demokratizacije, koje prijete da unište otkupiteljsko djelo kojim Krist preko svoje Crkve otkupljuje ovaj svijet od grijeha i vodi ga u svoje vječno Kraljevstvo.

IZNOVA HTJEDE ISUS

Mijo Tominovac

Raspet je Isus Nazaretski
(zna se to po TRAGOVIMA)

A neka su ga raspeli
ta on je govorio u brk

Pod temelje Povijesti ravno
grunu Nazarećanin
a pleća mu široka taman za
ljudski križ

Raspeli Nazarećanina ljudi
(vidi se to po TRAGOVIMA)
raspeo ga čovjek

Skrenuo s puta Isus
i na STRAMPUTICI ga dostiže njegov čovjek
i baci ga na križ

Iznova htjede Isus...

* * *

Zašutite molim o Raspetom vi
već jednom